

سرلوح مرادزی

۲۰۱۲ / ۱۰ / ۲۴

د دیورند کرښې پریکړه به، لروبر افغانان خپله کوي

« د روان کال د اکتوبر په ۲۱ مه ، د افغانستان او پاکستان لپاره د متحدو ایالاتو ځانگړي استازي مارک گروسمن په کابل کې له یوه خصوصي تلویزیون سره په مرکه کې د دیورند پر کرښې خبرې کړې وې. گروسمن ویلي و چې واشنګټن د دیورند کرښه د افغانستان او پاکستان ترمنځ رسمي نړیواله پوله بولي. BBC »

د گروسمن له څرگندونو روسته د افغانستان د بهرنیو چارو وزارت د اکتوبر په ۲۲ مه، په یوه لیکلي پیغام کې د دیورند کرښه افغانانو ته د تاریخي ارزښت وړ بللي ده. په انگریزي ژبه خپره شوې دغه خبرپاڼه زیاتوي چې « افغان حکومت په همدې دلیل د هر چا لخوا د دغې کرښې د مشروعیت په باب څرگندونې ردوي او هغه به ځایه بولي. همغه زیرمه »

د افغانستان په ولسي او مشرانو جرگو کې د گروسمن څرگندونې له کلک غبرگون سره مخامخ او په سختو ټکو سره وغندل شوې. د دې جرگې د نړیوالو اړیکو د کمیسیون یوې غړې اربین یون له ازادۍ رادیو سره په خبرو کې وویل « دا دوی شخصي نظر دی. دوی هېڅ حق نه لري چې د افغانستان په داخلي چارو کې مداخله وکړي. حتی که حکومت یا نوري سیاسي حلقې وغواړي دا موضوع رامنځ ته کړي؛ زه فکر کوم، د دوی صلاحیت نه دی، دا د افغانستان د ولسونو صلاحیت دی. »

خو د اکتوبر په ۲۱ ، ۲۲ او ۲۳ مه لا د ولسي او مشرانو جرگو ، افغان دولت او د بېلابېلو سیاسي کړيو او ولسي مشرانو لخوا په دې اړه د غندنې بحث تود، وو چې د اکتوبر په ۲۳ مه، د سه شنبې په ورځ « د امریکا سفیر جېمز کینیگم کندهار ته د خپل سفر په ترڅ کې د افغانستان او پاکستان لپاره د متحدو ایالاتو د ځانگړي استازي مارک گروسمن د هغو څرگندونو په اړه چې ویلي یې وو، هېواد یې دیورند کرښه په رسمیت پېژني، زیاته کړه « دا څه نوي خبره نه ده، یوازې امریکا نه، بلکې یو شمېر نور هېوادونه هم دیورند کرښه د پاکستان او افغانستان تر منځ د رسمي پولې په توگه پېژني. BBC »

په دې توگه په افغانستان کې د امریکا سفیر هم د گروسمن پر بې مسولیته څرگندونو د تایید یوه بله بڅی تېره کړه او هغه یې تایید کړه. اوس په دې خبره کې چې امریکا د دیورند تپلي کرښه د افغانستان او پاکستان ترمنځ سرحد بولي ، څه شک نه پاتیري !

البته دا څه نوي خبره نه ده لکه څنګه چې کابل کې د امریکا سفیر وایي یو شمیر نور هېوادونه چې موخه یې انگریز او یا څو نور دولتونه دي، دا کرښه په رسمیت پېژني خو لکه څنګه چې سفیر خپله وایي دا هېوادونه یو شمېر دي ، نه ټوله نړی !

بلخوا دا کرښه انگریز د پښتنو د یوې کورنۍ ، یوه خپل او یوه قوم تر منځ کش کړې او هغه یې په دوه برخو سره ټوټې کړې چې له لومړۍ ورځې تر ننه ، یوه افغان نه ده منلي، نو که انگریز او د هغه نږدې انډیوالان یې نن بیا په منلو ټینګار کوي ، څه نوي خبره نه ده !

په ۱۹۴۹ کال د جون په ۱۲ مه پنجاب پر مغلګې بمونه وغورزول . پاکستان په دې ډول د برتانوي هند نه وروسته دوهم حکومت شو چې افغانستان یې بمبار کړ او ددې په پایله کې د شاه محمود خان حکومت دې ته اړ شو چې د رامنځته شویو نویو حالاتو سره د مخامختیا لپاره لویه جرګه راوغواړي . دا لویه جرګه د جولای په ۲۶ مه کابل کې جوړه شوه او له

کوزو افغانستانوسره یې خپل ملاتړ اعلان کړ . جرګې په عین حال کې په رسمی ډول د ډیورنډ توافق لیک ، د ۱۹۰۵ کال د افغان - انگلیس تړون ، د ۱۹۱۹ کال د راولپنډۍ تړون او د ۱۹۲۱ کال د افغان - انگلیس تړون غیر قانونی او لغو شوي اعلام کړل او دا یې هم په رسمی ډول څرګنده کړه هر تړون چې د پښتنو (کوزو افغانانو) په اړه شوی وی باطل دی .

ښه خبره دا شوه ، چې دوی خپله د زړه او پټه خبره په ډاګه کړه او د شف شف پرځای افغانانو ته شفقالو ووايه . اوس دا په لروبرو افغانانو پورې اړه لري لکه څنګه چې یې پخوا دا کرښه نه ده منلې ، په راتلونکې یې هم څوک په زور پرې نه شي منلای !

په ۰۵ / ۱۰ / ۲۰۱۲ نیټه ، « د امریکا غږ ډیوه راپور د پریس کانفرنس په خپرونه کې د برخې اخیستو په وخت د عوامي نیشنل پارټۍ مشر **اسفندیار ولي خان** یو شمېر اوریدونکو دغې پوښتنې ته چې **د پاکستان او افغانستان تر مینځ د ډیورنډ کرښه مني او که نه - ښاغلي اسفندیار ولي خان وویل په دغه اړه به د قام فیصله مني** - د برلین دیوال غورځولو ته په اشاره کې هغه وویل چې هغه دیوال جرمن قوم مات کړی وو. لروبر بریښناپانه »

د ډیورنډ د تېلې کرښې پریکړه به لروبر افغانان خپله کوي، دا د دوی ملي او دیموکراتیک حق دی او لکه څنګه چې په سیمه کې د انګریزي ښکیلاک په مهال یو افغان دا کرښه نه ده منلې ، په ۲۱ پېړۍ کې چې د دیوالونو او کرښو د نړولو دوران دی ، دا کرښه په کوم دود ومنې .

د ډېرو په اند، ویل کېدای شي چې امریکا داسې بې سرو پښو خبرې، د ترهګرو په ټکولو کې د پنجاب د راضي کولو لپاره، د یوې تحفې پتوګه کوي او هم غواړي د ډیورنډ کرښې په اړه د افغانانو د غیرګون اندازه ولګوي . که امریکا داسې څرګندونې د خپلو ملي ګټو لپاره اړینې بولي ، افغانان هم خپلې ملي ګټې لري او نه شي کولای د بل چا د ګټو لپاره له خپلو ملي ګټو تېر شي !

نن د اکتوبر په ۲۴ مه ، د ولسمشر ویاند ښاغلي ایمل فیضی، د ډیورنډ کرښې په اړه، په کابل کې د امریکا د سفیر او د افغانستان او پاکستان لپاره د امریکا د استازي څرګندونو ته په اشارې وویل چې دا څرګندونې د افغانانو او افغان دولت په ملي دریځ کوم اغیز نه بښدي .

امریکا او نور لویدیځوال افغانستان او سیمې ته یوازې د القاعده او نورو ترهګرو د ټکولو په پلمه چې اډې او مرکزونه یې په پاکستان کې دي، راغلي دي . د افغانستان او پاکستان تر منځ د سرحد د ټاکلو خبره چې افغانانو نه وي طرحه کړې، د ملګرو ملتو د امنیت شورا په هغه پریکړه کې چې د هغې پر بنسټ امریکا او نور افغانستان ته راغلي دي، ځای نه لري . د اوس مهال لپاره له امریکا او نورو لویدیځوالو څخه د افغانانو غوښتنه دا ده چې د ملګرو ملتونو د امنیت شورا د پریکړو په چوکاټ کې چې هغه د ترهګرو ځپل او له منځه وړل دي او اډې یې د ډیورنډ کرښې پورې غاړه په پاکستان پرتې دي، خپل فعلیتونه متمرکز او متوجه کړي .

د افغانستان او پاکستان تر منځ په کوم سرحد پریکړه نه ده شوې چې امریکا او یا بل کوم هیواد یې ومني او که داسې خبره احياناً وړاندې کېږي ، دا به خپله لروبر افغانان په مناسب وخت کې، په ملګرو ملتونو او یا بل ځای اوبل ډول چې افغانان یې غواړي، طرحه کېږي . بلخوا د ډیورنډ کرښې په اړه پریکړه **د افغان دولت ، د کوم افغان سیاسي تنظیم او پلي واک نه دی**، دا پریکړه به لروبر افغانان په ګډه ، هغه مهال او په داسې شرایطو کې کوي چې دوی یې مناسب بولي او له هرډول بېروني فشار او لاسوهنې څخه خوندي وي .

د ولسي جرګې غړي ښاغلي نذیر ځاڅي د امریکا اشنا تلویزیون سره په مرکه کې نن د اکتوبر په ۲۴ مه ، وویل چې د ډیورنډ کرښې په اړه پریکړه به کله چې وخت یې راشي یوازې د کرښې دواړه غاړه افغان ولسونه کوي. امریکا باید د نورو ستونزو په حل کې افغانانو سره مرسته وکړي او داسې تازه ستونزې چې د افغانانو احساسات د امریکا پر ضد راوپاروي، رامنځته نه کړي .

لکه څنګه چې د انگلستان لومړي وزیر، دیوید کامرون او د سکاټلنډ لومړي وزیر، الکس سلموند له انگلستان څخه په ۲۰۱۴ کال کې د سکاټلنډ د خپلواکۍ په اړه، د سکاټلنډیانو په ريفرانډم چې هلته به یوازې یوه پوښتنه کېږي او هغه دا

چي سکاټلنډيان به خپلواک هیواد غواري او که د انگلستان سره به په یوه هیواد کې پاتیري، هوکړه لیک لاسلیک کړ ، دغه شان به د ډیورنډ پر تپلي کرښه د ډیورنډ د دواړو غاړو افغان ولسونو په خوښه ريفرانډوم او یا بله ملي پریکړه، ترسره کیري او هله به د ډیورنډ کرښي برخلیک ټاکل کیري.

افغانان د ډیورنډ کرښي په اړه د افغان دولت د بهرنیو چارو د وزارت د روستیو څرگندونو او ملي دریځ ننگه کوي او د افغانستان او پاکستان لپاره د امریکا د استازي گروسموسن او په کابل کې د امریکا د سفیر جیمز کیننگم ، لمسوونکي څرگندوني چې ولسي او مشرانو جرگو، په سختو ټکو وغندلي او هغه یې د افغانستان په کورنیو چارو کې د امریکا بربنده لاسوهنه وبلله ، د ملاتړ وړ بولي!

افغانان له امریکا څخه چې ستراتیژیک تړون مو ورسره لاسلیک کړي، په کلکه غوښتنه کوو چې مور سره د ستونزو په حل کې مرسته وکړي، نه داچې مور ته نوې ستونزې وپنځوي او هغه دوستي چې تر اوسه په اومگړي تار تړلي ، په بې سرو پښو څرگندونو زیانمنه او داغلي کړي !

پای